

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
DAXİLİ İŞLƏR NAZİRLİYİ

POLİS AKADEMİYASI

**“DAXİLİ İŞLƏR ORQANLARININ İNZİBATI FƏALİYYƏTİ”
KAFEDRASI**

“İnzibati hüquq” fənni üzrə

M Ü H A Z İ R Ə

(bakalavriat səviyyəsi üzrə əyani təhsilalanlar üçün)

Mövzu № 15. “Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi”

Vaxt: 2 saat

Mühazirə: 2 saat

Tərtib etdi: “DİO-nun inzibati fəaliyyəti” kafedrasının rəisi, polis polkovniki, h.ü.f.d.,
dosent Rafiq Nəcəfquliyev

Mühazirə kafedranın iclasında müzakirə olunmuş və təsdiq edilmişdir.

Protokol № _____ 2016-cı il

Dəyişiklik və əlavə edilib: _____ 2018-ci il.

Əlavə edilib: _____ 2019-cu il.

Dəyişiklik edilib: _____ 2020-ci il.

Bakı – 2016

Mövzu № 15. Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi

Plan:

Giriş

1. Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin anlayışı və təşkilati-hüquqi formaları.
2. Xarici İşlər Nazirliyi - xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsini bilavasitə həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı kimi
3. Diplomatik xidmət orqanlarında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtləri.

Nəticə

İstifadə və tövsiyə edilən mənbələr:

1. Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası. Bakı, Hüquq – Yayın Evi 2016.
2. “Konsul Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu (sonrakı əlavə və dəyişikliklərlə). Bakı, 1994-cü il.
3. Azərbaycan Respublikasının Miqrasiya Məcəlləsi. Bakı, 2015.
4. Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi haqqında Əsasnamə. Bakı, 2004.
5. “Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsinin yaradılması haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 307 №-li 31 oktyabr 2005-ci il tarixli Fərmanı.
6. Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi haqqında Əsasnamə. Bakı, 2005.
7. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 25 may tarixli 408 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının Səfirliyi haqqında” Əsasnamə. Bakı, 2015.
8. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 19 yanvar 2011-ci il tarixli 373 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması və ya ləğv edilməsi haqqında təkliflərin mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları və dövlətə məxsus müəssisələr tərəfindən verilməsi Qaydaları”.
9. Dərslik. İnzibati Hüquq. A. Abdullayev, F. Nağıyev. Bakı 2008.
10. Dərs vəsaiti. İnzibati Hüquq. V.Abişov.A.İsmayılov. R.Nəcəfquliyev. Bakı, 2011.
11. Dərslik. İnzibati hüquq. R.Nəcəfquliyev. Bakı, 2018.
12. Учебное пособие. Административное право. Мазур
13. Учебное пособие. Административное право. Мазурин С.Ф., Прокофьев. СПб, 2019. – 312 с.
14. Актуальные проблемы административного права и административного процесса: Сборник научных статей / Отв. ред.М. А. Штатина. - М.: РГУП, 2017. - 280 с.
15. Administrative law by the late Sir William Wade and Christopher Forsyth. Great Clarendon Street, Oxford, United Kingdom-2014.
16. <http://www.e-qanun.az>
17. <http://www.preslib.az>.
18. www.e-qanun.az
19. www.mfa.gov.az

Giriş

Azərbaycan Respublikasında aparılan demokratik-hüquqi islahatlar insan hüquqlarının, beynəlxalq hüququn ümum qəbul olunmuş prinsipləri əsasında müdafiəsi sahəsində mühüm irəliləyişlərin əldə edilməsinə şərait yaratmış və bu müddət ərzində ölkəmiz bir çox beynəlxalq konvensiyalara qoşulmuşdur ki, bunların da yarısından çoxu bilavasitə və ya dolayısı ilə insan hüquq və azadlıqları ilə bağlıdır.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi həm nəzəri cəhətdən, həm də təcrübi cəhətdən mühüm əhəmiyyət kəsb edir. 1991-ci ildən bu günə kimi Azərbaycan Respublikası beynəlxalq təşkilatların üzvü olmuş, dünyanın əksər dövlətlərində öz diplomatik nümayəndəliklərini, konsulluqlarını açmışdır. Qeyd olunmalıdır ki, Azərbaycan Respublikasında da bir sıra xarici dövlətlərin diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları fəaliyyət göstərir. Respublikamız öz müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra müstəqil bir dövlət kimi üzvü olduğu beynəlxalq təşkilatlarda xüsusi mandatlı nümayəndələri vasitəsilə təmsil edilir və xarici dövlətlərlə tam bərabər vəziyyətdə qarşılıqlı əlaqə yaradır və dövlətin xarici siyasətini həyata keçirir.

Mühazirənin köməkliyi ilə siz xarici işlər sahəsində idarəetmənin məzmununu, xarici işlər sahəsində idarəetmənin təşkilati-hüquqi formalarını, Xarici İşlər Nazirliyinin və onun orqanlarının qarşısında duran vəzifələri, funksiyaları və hüquqlarını öyrənmiş olacaqsınız.

Azərbaycan Respublikasının qonşu və xarici ölkələrlə siyasi, iqtisadi, mədəni və s. əlaqələrin yaranmasına və inkişaf etdirilməsinə yönəlmiş səlahiyyətli dövlət orqanlarının fəaliyyəti haqqında hüquqi biliklərin əldə edilməsi sizin bir hüquqşünas və gələcəyin polis zabiti kimi həm nəzəri, həm də təcrübi cəhətdən peşəkar kimi formalaşmağınızda böyük əhəmiyyətə malik olacaqdır.

Sual 1. Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin anlayışı və təşkilati-hüquqi formaları

XX əsrin ilk illərində ölkəni bürümüş böhranlı vəziyyət, xalqımızın düşar olduğu çətinlik və məhrumiyyətlər indi arxada qalmış, yoxsulluq və işsizliyin səviyyəsi minimuma enmişdir. Düşünülüb və planlı şəkildə aparılan islahatlar, müxtəlif sahələri əhatə edən dövlət proqramları və genişmiqyaslı infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi Azərbaycanı dinamik inkişaf edən güclü və demokratik bir dövlətə çevirmiş, nüfuzlu və etibarlı tərəfdaş kimi dünyada tanıtmışdır.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 7-ci maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, ölkəmizdə dövlət hakimiyyəti daxili məsələlərdə yalnız hüquqla, xarici məsələlərdə isə yalnız Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdən irəli gələn müddəalarla məhdudlaşır. Qeyd edilməsi zəruridir ki, XX əsrin sonlarında müstəqilliyini yenidən bərpa edən Azərbaycan Respublikası başqa dövlətlərlə münasibətlərini hamılıqla qəbul edilmiş beynəlxalq hüquq normaları əsasında qurur.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi dedikdə, Azərbaycan Respublikasının qonşu və xarici ölkələrlə siyasi, iqtisadi, mədəni və s. əlaqələrinin yaranmasına və inkişaf etdirilməsinə yönəlmiş səlahiyyətli dövlət orqanlarının (vəzifəli şəxslərin) fəaliyyəti başa düşülür.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin məqsədinə aid edilir:

- demokratik dövlət quruculuğunun davam etdirilməsi;
- bütün ölkələrin dinc yanaşı yaşaması;
- dünyada müharibənin qarşısının alınması;
- dövlət maraqlarının müdafiə edilməsi;
- iqtisadiyyatda bazar münasibətlərinin möhkəmləndirilməsi və inkişaf etdirilməsi və s.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin prinsiplərinə aiddir:

- digər xarici ölkələrin daxili işlərinə qarışmamaq;
- digər xarici ölkənin sərhədlərinin və ərazi bütövlüyünün pozulmamağı əsası;
- bir-birinə qarşı güc tətbiq etmədən və yaranmış mübahisələrin sülh yolu ilə həll edilməsi;
- qarşılıqlı faydalı əməkdaşlıq;
- xalqların bərabərliyi və s.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin aşağıdakı təşkilati-hüquqi formaları fərqləndirilə bilər:

- ✚ Diplomatik nümayəndəliklərin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi üzrə fəaliyyət;
- ✚ Diplomatik və konsul əlaqələrinin təşkili üzrə fəaliyyət;
- ✚ Beynəlxalq müqavilələrin bağlanması təşkili üzrə fəaliyyət;
- ✚ Azərbaycan Respublikası dövlət protokolunun təmin edilməsi üzrə fəaliyyət.

Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri də bütün MDB dövlətləri, həm də keçmiş SSRİ-nin digər respublikaları ilə siyasi, iqtisadi, mədəni və s. kimi sıx qarşılıqlı əlaqənin yaradılması və həyata keçirilməsidir.

Öncə qeyd etmək lazımdır ki, 2000-ci ildən başlayaraq Avropa institutlarına inteqrasiya bizim üçün prioritet sayılırdı. Ölkəmiz Avropanın ("təhlükəsizlik kompleksinin"-security complex) tərkib hissəsidir. Bu anlayış təhlükəsizlik məsələlərində bir-biri ilə sıx bağlı olan müəyyən dövlətlər qrupunda bir iştirakçının təhlükəsizliyinin digərlərinin təhlükəsizliyindən ayrılmazlığını ehtiva edir. Onlar arasında mövcud əlaqələrdə yarana biləcək hər hansı disbalans bütün sistemin təhlükəsizliyinə təsir edə bilər. İkiqütblülüyün sonu keçmiş SSRİ məkanını da əhatə edən şərq və qərbi Avropa

arasında belə bir təhlükəsizlik kompleksinin formalaşması ilə səciyyələndi. bu nöqteyi-nəzərdən, Azərbaycanın Avropa təhlükəsizlik təsisatlarında iştirakı və tərəfdaşlığı, onun təhlükəsizliyinin Avropa təhlükəsizlik sisteminə bağlılığının nəticəsidir. Adət çərçivəsində yaradılan mexanizmlər bütün Avropa məkanında “korporativ təhlükəsizliyi” inkişaf etdirmək üçün ümumi qaydaları təyin edirlər və hər bir iştirakçı dövlət kimi, Azərbaycan da bu çərçivənin qorunub saxlanmasında maraqlıdır.

Eyni zamanda Avropaya inteqrasiyadan danışarkən milli-mənəvi irsimizə, milli identifikasiyamızı təyin edən milli kimlik məsələsinə xüsusi diqqət yetirmək lazımdır. əlbəttə millətin formalaşmasının əsas elementi olan milli kimlik insanın hansı milli dəyərlər kontekstində özünü təyin etməsini səciyyələndirir, yəni onun hansı millətə mənsub olduğunu şərtləndirir. Milli kimlik qısa bir zaman kəsişməsində formalaşmır, o tarixin məhsuludur: etnik qrupların, xalqların bir-biri ilə yaxınlaşması, getdikcə sıx əlaqələrin qurulması ilkin fərqliliklərin azalmasına, ümumi istinad dəyərlərinin təyin edilməsinə gətirib çıxarmışdır.

Milli kimliyin birinci istinad anlayışı olan Azərbaycan milləti milli-mənəvi dəyərlər əsasında birlikdə yaşamaq arzusuna və iradəsinə əsaslanan millətin subyektiv konsepsiyasını və bunun nəticəsi kimi millətin və ərazinin vahidliyini və bölünməzliyini ön plana çəkir. ikinci məqam isə ondan ibarətdir ki, millət, spesifik xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq, azad və bərabər hüquqlu vətəndaşlara istinad edir.

Milli ideologiya hər hansı bir qrupun deyil, məhz hər bir vətəndaşın heç bir fərdi spesifik xüsusiyyətlərindən asılı olmayaraq milli-mənəvi, demokratik-dünyəvi dəyərlər əsasında inkişafını nəzərdə tutur. beləliklə Azərbaycan vahid bir millət, bir ərazi, bir tarix və bir siyasi sistemdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 8-ci maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, Azərbaycan dövlətinin başçısı Azərbaycan Respublikasının Prezidentidir. O, ölkənin daxilində və xarici münasibətlərində Azərbaycan dövlətini təmsil edir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 8-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin, ərazi bütövlüyünün və Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrə riayət olunmasının təmsilçisidir. Göstərilənlərə əsaslanaraq, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dövlətin xarici siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyən edir. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinə rəhbərlik də həmçinin Prezidentin üzərinə qoyulmuşdur.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dövlət başçısı kimi həmin fəaliyyətin həyata keçirilməsində Konstitusiyamızın 109-cu maddəsinə əsaslanaraq aşağıdakı kimi vəzifələrin və funksiyaların həyata keçirilməsində və yerinə yetirilməsində Azərbaycan Respublikasını təmsil edir:

- Beynəlxalq münasibətlərdə xarici dövlətlərin rəhbərləri ilə danışıqlar aparır və Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrini imzalayır;
- Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə və beynəlxalq təşkilatlarda diplomatik nümayəndəliklərinin təsis edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinə təqdimat verir;
- Azərbaycan Respublikasının xarici ölkələrdə və beynəlxalq təşkilatlarda diplomatik nümayəndələrini təyin edir və geri çağırır;
- xarici dövlətlərin diplomatik nümayəndələrinin etimadnamə və övdətnamələrini qəbul edir;
- dövlətlərarası və hökumətlərarası beynəlxalq müqavilələr bağlayır, dövlətlərarası beynəlxalq müqavilələri təsdiq və ləğv olunmaq üçün Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə təqdim edir;

- təsdiqnamələri imzalayır;
- Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfirlərinə, Fövqəladə və Səlahiyyətli diplomatik nümayəndələrinə rütbələr verir;
- siyasi sığınacaq verilməsi məsələlərini həll edir və s.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti dövlətin xarici siyasətinə rəhbərliyi həyata keçirməklə, Azərbaycan dövlətinin müstəqilliyinin, hakimiyyətliliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması sahəsində müəyyən tədbirlər keçirir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 119-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti öz səlahiyyətləri çərçivəsində bütün nazirliklərin, o cümlədən Xarici İşlər Nazirliyinin fəaliyyətinə nəzarət edir və onun fəaliyyətinin təşkil edilməsinə və həyata keçirilməsinə rəhbərlik edir.

Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti Konstitusiyamızın 119-cu maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin realizə olunması məqsədi ilə aşağıdakı kimi tədbirlər həyata keçirir:

- Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin realizəsi üçün tədbirlər həyata keçirir;
- Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin nümayəndəliklərini xarici dövlətlərdə və beynəlxalq təşkilatlarda təmsil olunmasını təmin edir;
- beynəlxalq müqavilələrin icra edilməsi məqsədi ilə tədbirlər görür;
- hökumətlərarası sazişlər bağlayır;
- xarici dövlətlərin orqan və təşkilatları ilə münasibət yaradan icra hakimiyyəti orqanlarınınin fəaliyyətini əlaqələndirir.

Suala yekun olaraq qeyd oluna bilər ki, xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi - Azərbaycan Respublikasının qonşu və xarici ölkələrlə siyasi, iqtisadi, mədəni və s. əlaqələrinin yaranmasına və inkişaf etdirilməsinə yönəlmiş səlahiyyətli dövlət orqanlarının (vəzifəli şəxslərin) fəaliyyətidir.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin məqsədi demokratik dövlətin qurulmasına, dünyada müharibənin qarşısının alınmasına və bütün ölkələrin dinc yanaşı yaşamasına, habelə özünün dövlət maraqlarının müdafiə edilməsinə, iqtisadiyyatda bazar münasibətlərinin yaradılmasına və möhkəmləndirilməsinə köməklik edən beynəlxalq şəraitin yaradılması və təmin edilməsinə yönəlmişdir.

Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin təşkilati-hüquqi formalarına aiddir:

- Diplomatik nümayəndəliklərin təşkili və fəaliyyətinin təmin edilməsi üzrə fəaliyyət;
- Diplomatik və konsul əlaqələrinin təşkili üzrə fəaliyyət;
- Beynəlxalq müqavilələrin bağlanması təşkili üzrə fəaliyyət;
- Azərbaycan Respublikası dövlət protokolunun təmin edilməsi üzrə fəaliyyət.

Sual 2. Xarici İşlər Nazirliyi - xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsini bilavasitə həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı kimi

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi - Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətləri sahəsində dövlət idarəetməsini həyata keçirən mərkəzi icra hakimiyyəti orqanıdır.

Xarici İşlər Nazirliyi öz fəaliyyətini bilavasitə və Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatlar yanında nümayəndəlikləri, habelə tabeliyində olan təşkilat və digər qurumlar vasitəsi ilə həyata keçirir.

Xarici İşlər Nazirliyi öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, habelə müvafiq Əsasnaməni rəhbər tutur.

Xarici İşlər Nazirliyi qanunvericiliklə nəzərdə tutulan aşağıdakı əsas vəzifələri həyata keçirir:

- Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin konsepsiyası və əsas istiqamətləri üzrə təkliflərin hazırlanması və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi;

- xarici siyasət sahəsində dövlət orqanlarının razılaşdırılmış qarşılıqlı fəaliyyətinin təmin olunması barədə təkliflərin hazırlanması və Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edilməsi;

- beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasına diplomatik üsul və vasitələrlə kömək göstərilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin, təhlükəsizliyinin, ərazi bütövlüyünün və sərhədlərinin toxunulmazlığının, onun siyasi, iqtisadi və digər maraqlarının diplomatik üsul və vasitələrlə təmin edilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının, onun vətəndaşlarının və hüquqi şəxslərinin xaricdə hüquq və maraqlarının müdafiə edilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla diplomatik və konsul əlaqələrinin təmin edilməsi;

- Azərbaycan Respublikası dövlət protokolunun təmin edilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərində vahid siyasi xəttinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə digər icra hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi;

- öz fəaliyyəti haqqında əhalinin məlumatlandırılmasının, internet saytının yaradılmasının, malik olduğu və siyahısı qanunvericiliklə müəyyən olunmuş açıqlanmalı olan ictimai informasiyanın həmin saytda yerləşdirilməsinin və bu informasiyanın daimi yeniləşdirilməsinin təmin edilməsi;

- Azərbaycan Respublikasının və onun ayrı-ayrı dövlət orqanlarının beynəlxalq siyasi, iqtisadi, elmi-texniki, mədəni, humanitar münasibətlərinin əlaqələndirilməsi və diplomatik təminatı.

Xarici İşlər Nazirliyi xarici işlər sahəsində idarəetmədə beynəlxalq sülh və təhlükəsizliyin qorunmasını, beynəlxalq hüququn effektivliyini və beynəlxalq münasibətlərin müxtəlif sahələrində əməkdaşlığı təmin edir. Bu Azərbaycanın dünya birliyində layiqli yer tutmasını, onun müxtəlif iqtisadi, siyasi birliklərə inteqrasiyasını sürətləndirir.

Xarici İşlər Nazirliyi qanunvericiliklə müəyyən edilmiş vəzifələrə uyğun olaraq aşağıdakı funksiyaları yerinə yetirir:

✚ Azərbaycan Respublikasını digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərdə təmsil edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının diplomatik xidmət orqanlarının vahid sisteminə rəhbərlik edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının xarici və daxili siyasəti, ölkənin iqtisadi, sosial və mədəni həyatı haqqında informasiyanın Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri vasitəsilə xaricdə yayılmasını təmin edir;

✚ ikitərəfli, çoxtərəfli və beynəlxalq problemlərin bütün kompleksi üzrə məlumatların araşdırılması əsasında Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətləri məsələləri barədə təkliflər hazırlayır və müəyyən olunmuş qaydada Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin layihələrini hazırlayır, müqavilələrin bağlanması, icrası, ləğv edilməsi və qüvvəsinin dayandırılması barədə təkliflər hazırlayır və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2011-ci il 19 yanvar tarixli 373 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması və ya ləğv edilməsi haqqında təkliflərin mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları və dövlətə məxsus müəssisələr tərəfindən verilməsi Qaydaları”na uyğun baxılmaq üçün təqdim edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin bağlanması və ya ləğv edilməsi haqqında təkliflərə və həmin müqavilələrin mətnlərinə dair rəy verir, dövlət dilinə tərcümə edilmiş mətnin xarici dildə olan mətnə uyğunluğunu təsdiq edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla danışıqların aparılmasını təşkil edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrinin icrası üzərində ümumi müşahidəni həyata keçirir, milli qanunvericiliyin Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq hüquq öhdəliklərinə uyğunlaşdırılması haqqında təkliflərin hazırlanmasında iştirak edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla iqtisadi, sosial, elmi-texniki, mədəni və başqa sahələrdə əməkdaşlığının inkişafına kömək göstərir;

✚ aidiyyəti icra hakimiyyəti orqanları ilə birlikdə beynəlxalq tədbirlərdə Azərbaycan mədəniyyətinin təqdim edilməsini və təşviqini təmin edən tədbirlər görür;

✚ aidiyyəti icra hakimiyyəti orqanları ilə birlikdə xarici dövlətlərin mədəniyyət tədbirlərinin keçirilməsinə dəstəyin göstərilməsini və xarici dövlətlərdə Azərbaycan mədəniyyəti tədbirlərinin keçirilməsini təmin edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ilə birlikdə xarici dövlətlərdə Azərbaycan mədəniyyət mərkəzlərinin inkişafını təmin edir və fəaliyyətini əlaqələndirir;

✚ beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində Azərbaycan Respublikasının səylərini diplomatik vasitələrlə həyata keçirir;

✚ beynəlxalq təşkilatların, konfransların, forumların fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının iştirakını təmin edir, beynəlxalq birliyin üzvü kimi Azərbaycan Respublikasının global və regional beynəlxalq problemlərin həllində rolunun yüksəldilməsinə səy göstərir;

✚ beynəlxalq konfransların, toplantıların və digər dövlət səviyyəli tədbirlərin və mərasimlərin təşkilində iştirak edir;

- ✚ yüksək dövlət və hökumət səviyyələrində dövlətlərarası mübadilələrin protokol təminatını həyata keçirir;
- ✚ dövlət hakimiyyəti orqanlarının xarici siyasi fəaliyyətinin ayrı-ayrı istiqamətləri barədə Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verir;
- ✚ Azərbaycan Respublikasında xarici dövlətlərin diplomatik nümayəndəliklərinin və konsulluqlarının fəaliyyətinə kömək göstərir, öz səlahiyyətləri çərçivəsində onlara xidmət göstərən təşkilatların fəaliyyətinə nəzarət edir;
- ✚ Xarici ölkələrin Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən diplomatik nümayəndəlik və konsulluqlarının, habelə beynəlxalq təşkilatların nümayəndəliklərinin əməkdaşlarının, inzibati-texniki xidmət heyətinə daxil olan şəxslərin və onların ailə üzvlərinin, həmçinin Azərbaycan Respublikasına diplomatik missiya ilə və ya Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrdə nəzərdə tutulmuş hallarda xüsusi missiya ilə səfər edən əcnəbilərin qeydiyyatını aparır;
- ✚ Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanlarını və kütləvi informasiya vasitələrini Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq vəziyyəti və xarici siyasəti haqqında məlumatlandırır;
- ✚ xarici siyasət və beynəlxalq münasibətlər, habelə diplomatik xidmət haqqında Azərbaycan Respublikası qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə dair təklifləri müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir;
- ✚ diplomatik və konsul imtiyaz və immunitetlərinə riayət olunması üzərində nəzarəti həyata keçirir;
- ✚ Azərbaycan Respublikası Milli Məclisinin parlamentlərarası və digər xarici əlaqələrinin həyata keçirilməsinə kömək edir;
- ✚ dövlət orqanlarına Azərbaycan Respublikasında akkreditə olunan xarici dövlətlərin diplomatik və konsul nümayəndəlikləri ilə əlaqələrində yardım göstərir;
- ✚ dövlət orqanlarının xarici dövlətlərin dövlət orqanları və vəzifəli şəxsləri ilə, beynəlxalq təşkilatlarla əlaqələrinə yardım edir;
- ✚ “Kimyəvi silahın hazırlanması, istehsalı, artırılması (yığılması) və tətbiq edilməsinin qadağan olunması və onun məhv edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa uyğun olaraq beynəlxalq əməkdaşlığı həyata keçirir, o cümlədən beynəlxalq monitorinqlərin aparılması üçün lazımi təşkilati tədbirlər görür;
- ✚ Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin qeydiyyatı, uçotu və saxlanması vahid dövlət sisteminin fəaliyyətini və onların məcmuəsinin nəşr olunmasını təmin edir;
- ✚ Azərbaycan Respublikasının bağladığı beynəlxalq müqavilələrin depozitarisi funksiyalarını həyata keçirir, beynəlxalq müqavilələrin əsl nüsxələrinin (təsdiq edilmiş nüsxələrinin, rəsmi tərcümələrinin) saxlanılmasını, Nazirlikdə saxlanılanda olan sənədlərin uçotunu və istifadəsini təmin edir;
- ✚ Nazirliyin aparatının, xaricdəki nümayəndəliklərin, tabeliyində olan təşkilatların kadr təminatını öz səlahiyyətləri çərçivəsində həyata keçirir, diplomatik xidmət kadrlarının hazırlanması və əlavə təhsilini təşkil edir;
- ✚ Azərbaycan Respublikasının ərazisində və xaricdə konsul işini təşkil edir;
- ✚ xaricdə yaşayan həmvətənlərlə əlaqələrin və əməkdaşlığın inkişafına yardım göstərir;
- ✚ müəyyən edilmiş qaydada pasport-viza sənədlərini rəsmiləşdirir;
- ✚ müəyyən edilmiş qaydada diplomatik-kuryer rabitəsini həyata keçirir;
- ✚ öz səlahiyyətləri çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı məsələlərinin baxılmasında iştirak edir;

✚ Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərdəki səfirlərinin və konsullarının və Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatlardakı nümayəndələrinin təyin olunması və geri çağırılması, dövlət və hökumət nümayəndə heyətlərinin tərkibi barədə təklifləri müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir;

✚ Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfir, 1-ci və 2-ci dərəcəli Fövqəladə və Səlahiyyətli Elçi diplomatik rütbələrinin verilməsinə dair təklifləri Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim edir;

✚ öz səlahiyyətləri daxilində diplomatik rütbələrin verilməsi qaydalarını müəyyən edir;

✚ müəyyən edilmiş qaydada Azərbaycan Respublikasının ərazisində və xaricdə tabeliyində olan təşkilatların, xaricdəki nümayəndəliklərin binalarının əsaslı tikintisini və yenidən qurulmasını həyata keçirir, ayrılmış vəsait hüdudlarında xaricdəki nümayəndəliklərin mərkəzləşdirilmiş maliyyələşdirilməsini, maddi-texniki təminatını həyata keçirir;

✚ xaricdəki nümayəndəliklərin və Nazirliyin sistemində daxil olan təşkilatların fəaliyyəti üçün zəruri şəraiti təmin edir, onların fəaliyyəti ilə əlaqədar təşkilati, maliyyə və digər məsələlər üzrə təklifləri müəyyən edilmiş qaydada hazırlayır və s.

Xarici İşlər Nazirliyi öz vəzifə və funksiyalarını həyata keçirmək üçün aşağıdakı hüquqlara malikdir:

- səlahiyyətləri daxilində mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarından, bələdiyyə orqanlarından, fiziki və hüquqi şəxslərdən müəyyən olunmuş qaydada arayış və məlumatlar tələb etmək;

- Azərbaycan Respublikasının idarələrarası beynəlxalq müqavilələrinin layihələrinin Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və beynəlxalq hüquqi normalara, habelə Azərbaycan Respublikasının mənafələrinə uyğunluğuna nəzarəti həyata keçirmək;

- səlahiyyətləri daxilində Azərbaycan Respublikasının mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları, bələdiyyə orqanları, fiziki və hüquqi şəxslər üçün icrası məcburi olan qərarlar qəbul etmək;

- qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş müvafiq inzibati xətalər haqqında işlərə baxmaq;

- öz vəzifələrini yerinə yetirmək məqsədi ilə qanunvericiliklə müəyyən olunmuş qaydada tabeliyində müvafiq qurumlar yaratmaq, yenidən təşkil etmək və ləğv etmək;

- xarici əlaqələr sahəsində problemlərin öyrənilməsi və həll edilməsi üçün məsləhətləşmələr aparmaq məqsədi ilə dövlət orqanları, idarə, təşkilat və müəssisələrindən mütəxəssisləri, o cümlədən xarici alim və mütəxəssisləri və beynəlxalq və xarici elmi tədqiqat və başqa müəssisələri cəlb etmək;

- zəruri hallarda dövlət orqanları, idarə, təşkilat və müəssisələrin iştirakı ilə Nazirliyin səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə əlaqədar işçi qruplar yaratmaq, habelə müşavirələr keçirmək;

- səlahiyyətləri daxilində müəyyən olunmuş qaydada normativ hüquqi aktlar qəbul etmək;

- qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada dövrü mətbuat orqanı təsis etmək, xüsusi bülletenlər və digər məcmuələr buraxmaq;

- ixtisasartırma və tədris kursları təşkil etmək və s.

Nazirliyin strukturu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən müəyyən edilir. Nazirliyin strukturuna daxil olmayan tabeliyindəki qurumların (hüquqi şəxslərin, təşkilatların və sair) siyahısını Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti təsdiq edir.

Xarici İşlər Nazirliyinin təşkilati vahid kimi strukturuna daxildir:

- **Nazir;**
- **Nazirin 5 müavini;**
- *Beynəlxalq Təhlükəsizlik İdarəsi;*
- *Regional Təhlükəsizlik İdarəsi;*
- *Hərbi-Siyasi Məsələlər İdarəsi;*
- *Təhlil və Strateji Araşdırmalar İdarəsi;*
- *I Avropa İdarəsi;*
- *II Avropa İdarəsi;*
- *I Asiya İdarəsi;*
- *II Asiya İdarəsi;*
- *Amerika İdarəsi;*
- *Yaxın Şərq və Afrika İdarəsi;*
- *Beynəlxalq Hüquq və Müqavilələr İdarəsi;*
- *Dövlət Protokolu İdarəsi və s.*

Azərbaycan Respublikası XİN-in sisteminə xarici işlər sahəsində fəaliyyət göstərən aşağıdakı kimi orqan, təşkilat, idarə və müəssisələr daxildir:

- Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi;
- Azərbaycan Respublikasının diplomatik nü-mayəndəlikləri;
- Azərbaycan Respublikasının konsulluqları;
- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təş-kilatlar yanında nümayəndəlikləri
- “ADA Universiteti”.

Azərbaycan Respublikası XİN-in fəaliyyətinə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən vəzifəyə təyin olunan və vəzifədən azad edilən nazir rəhbərlik edir. O, Nazirliyə həvalə edilmiş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və onun funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır. Xarici işlər naziri Nazirliyin fəaliyyətini təşkil edir və ona rəhbərlik edir, həmçinin öz müavinləri arasında vəzifə bölgüsünü aparır. Xarici işlər naziri müəyyən edilmiş əməyin ödənilməsi fondu və işçilərin son say həddi daxilində Nazirliyin mərkəzi aparatının strukturunu və ştat cədvəlini təsdiq edir. O, Nazirliyin struktur bölmələrinin əsasnamələrini, habelə tabeli təşkilatların əsasnamələrini (nizamnamələrini) təsdiq edir;

Xarici işlər naziri öz səlahiyyətləri daxilində Nazirliyin mərkəzi aparatının və tabeliyində olan qurumların fəaliyyətinə dair icrası məcburi olan əmrlər, sərəncamlar, göstərişlər verir, onların icrasına nəzarət edir, habelə ikitərəfli və çoxtərəfli danışıqlarda Azərbaycan Respublikasını təmsil edir, Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq müqavilələrini imzalayır.

Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanları, xarici dövlətlərin dövlət hakimiyyəti orqanları, habelə beynəlxalq təşkilatlarla qarşılıqlı münasibətlərdə Xarici işlər naziri Nazirliyi təmsil edir. O, müəyyən edilmiş qaydada Nazirliyin mərkəzi aparatının və xaricdəki nümayəndəliklərin işçilərini, habelə Nazirlik sisteminin digər işçilərini öz səlahiyyətləri çərçivəsində vəzifəyə təyin edir və vəzifədən azad edir;

Xarici işlər naziri öz səlahiyyətləri daxilində diplomatik rütbələr verir və müəyyən edilmiş qaydada xaricdəki nümayəndəliklərin əməkdaşlarının rotasiyasını həyata keçirir.

Xarici işlər naziri xaricdəki nümayəndəliklərin maliyyə-təsərrüfat fəaliyyətinin kompleks təftişinin qrafikini təsdiq edir və s.

Xarici İşlər Nazirliyində nazirdən (Kollegiya sədri), onun müavinlərindən, habelə Nazirliyin digər rəhbər işçilərindən ibarət Kollegiya yaradılır. Həmin kollegiya üzvlərinin

sayı və şəxsi tərkibi Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq edilir.

Nazirliyin Kollegiyası öz iclaslarında Nazirliyin fəaliyyəti ilə bağlı məsələləri müzakirə edir və onlar haqqında müvafiq qərarlar qəbul edir. Kollegiyanın iclasları Kollegiya üzvlərinin yarısından çoxu iştirak etdikdə səlahiyyətlidir. Kollegiyanın qərarları onun üzvlərinin sadə səs çoxluğu ilə qəbul edilir. Kollegiyanın qərarları protokollarla rəsmiləşdirilir və bir qayda olaraq, nazirin əmrləri ilə həyata keçirilir. Zəruri hallarda, Kollegiyanın iclaslarında iştirak etmək üçün müzakirə olunan məsələlərlə bilavasitə əlaqəli olan icra hakimiyyəti orqanlarının, idarə, müəssisə və təşkilatların rəhbərləri dəvət edilə bilər.

Nazirlikdə attestasiya komissiyası yaradılır. Attestasiya komissiyası mərkəzi aparatın, xaricdəki nümayəndəliklərin kadr təminatını, diplomatik xidmət kadrlarının hazırlanması, yenidən hazırlanması və təkmilləşdirilməsi məsələlərini müzakirə edir.

Nazirlikdə xarici siyasət məsələləri üzrə elmi əsaslandırılmış təkliflərin hazırlanması üçün elmi məsləhət, metodiki və ekspert şuraları yaradıla bilər. Şuraların tərkibi və əsasnamələri nazir tərəfindən təsdiq edilir.

Şuraların fəaliyyətinin təşkilatı-texniki təminatını Nazirliyin mərkəzi aparatı həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyində Attestasiya komissiyası yaradılır. Attestasiya komissiyasının tərkibi Kollegiya tərəfindən təsdiq olunur. Attestasiya komissiyası öz səlahiyyətləri çərçivəsində mərkəzi aparat, xaricdəki səfirlik və nümayəndəliklərdə kadrların peşə hazırlığına nəzarət edir və təkliflər verir. Attestasiya komissiyası qərarını səs çoxluğu ilə qəbul edir və qəbul edilmiş qərarlar nazirin əmrləri ilə həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi xarici siyasət məsələləri üzrə elmi əsaslandırılmış təkliflərin hazırlanması üçün elmi məsləhət, metodiki və ekspert şuraları yarada bilər.

Şuraların tərkibi və onların Əsasnamələri xarici işlər naziri tərəfindən təsdiq edilir. Şuraların fəaliyyətinin təşkilatı-texniki təminatını Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin Mərkəzi Aparatı həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyi onun fəaliyyətinə aid məsələlər üzrə müəyyən edilmiş qaydada jurnallar, bülletenlər və digər nəşrlər dərc edir.

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin fəaliyyətinin maliyyələşdirilməsi icra orqanlarının saxlanmasına yönəldilən dövlət büdcəsinin hesabına həyata keçirilir.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi hüquqi şəxsdir. Azərbaycan Respublikasının dövlət gerbi təsdiq edilmiş və öz adı olan möhürə, müvafiq möhür və ştamlara, Azərbaycan Respublikası Banklarının müəssisələrində hesablaşma hesabına, o cümlədən Milli və xarici valyutada hesablaşma hesabına malikdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında xarici siyasətin həyata keçirilməsi

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi Azərbaycan Respublikasının həmsərhəd və digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni münasibətlərinin genişlənməsini və Naxçıvan Muxtar Respublikasının bu münasibətlərdə iştirakını nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasının vahid xarici siyasət xəttinin həyata keçirilməsini və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin müvafiq vəzifə və funksiyalarının Naxçıvan Muxtar Respublikasında fasiləsiz və ardıcıl həyata keçirilməsini təmin etmək məqsədilə yaradılmışdır.

Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iştirakı Nazirlik ilə razılaşdırmaqla və əlaqələndirməklə, zəruri hallarda isə İdarənin və (və ya) Nazirliyin digər struktur bölməsinin iştirakı ilə həyata keçirilir.

Adı çəkilən İdarə Naxçıvan Muxtar Respublikasının mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları, yerli icra hakimiyyəti orqanları, bələdiyyələri, habelə Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən hüquqi şəxslərlə və yaşayan fiziki şəxslərlə, Naxçıvan Muxtar Respublikasında fəaliyyət göstərən xarici dövlətlərin konsulluqları, beynəlxalq təşkilatların nümayəndəlikləri ilə qarşılıqlı əlaqədə fəaliyyətini həyata keçirir.

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi qanunvericiliyə müvafiq olaraq aşağıdakı əsas vəzifələri həyata keçirir:

- Azərbaycan Respublikasının vahid xarici siyasi xəttinin Naxçıvan Muxtar Respublikasında həyata keçirilməsini səlahiyyətləri daxilində təmin etmək;

- Azərbaycan Respublikasının vahid xarici siyasi xəttinin Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə bağlı Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində iştirak etdikdə, həyata keçirilməsini təmin etmək və bu məqsədlə Naxçıvan Muxtar Respublikasının müvafiq dövlət orqanlarının fəaliyyətini istiqamətləndirmək, əlaqələndirmək və müvafiq münasibətlərdə bilavasitə iştirak etmək;

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə bağlı xarici dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişafına kömək göstərmək;

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində müvafiq saziş layihələrinin hazırlanmasında, danışıqların hazırlanmasında və (və ya) aparılmasında iştirak etmək və kömək göstərmək, bu zaman Azərbaycan Respublikasının mənafehinə, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və beynəlxalq hüquq normalarına riayət edilməsinə nəzarəti həyata keçirmək;

- Naxçıvan Muxtar Respublikasında yaşayan Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının xarici əmək miqrasiyası və Naxçıvan Muxtar Respublikasında xarici işçi qüvvəsinin istifadəsi ilə bağlı Nazirliyin səlahiyyətinə aid edilmiş məsələlərin həllində qanunvericiliyə müvafiq olaraq iştirak etmək;

- Azərbaycan Respublikasının dövlət protokolunu Naxçıvan Muxtar Respublikasında təmin etmək;

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində iştirakı ilə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət hakimiyyəti orqanlarının razılaşdırılmış fəaliyyətinin təmin edilməsində iştirak etmək və Nazirliklə qarşılıqlı əlaqələrini təmin etmək və s.

Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin Naxçıvan Muxtar Respublikasındakı İdarəsi öz vəzifə və funksiyalarını həyata keçirmək üçün aşağıdakı hüquqlara malikdir:

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində münasibətlərin yaradılması, danışıqların hazırlanması və (və ya) aparılması barədə Nazirliyi məlumatlandırmaq, müvafiq işlərin aparılmasında, habelə saziş layihələrinin hazırlanmasında iştirak etmək, onların Azərbaycan Respublikasının mənafeələrinə, habelə Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və beynəlxalq hüquq normalarına uyğun olması üzərində nəzarəti həyata keçirmək;

- öz səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlərlə əlaqədar Naxçıvan Muxtar Respublikasının mərkəzi icra hakimiyyəti orqanlarından, habelə yerli icra hakimiyyəti orqanlarından və bələdiyyələrindən, fiziki və hüquqi şəxslərdən müəyyən edilmiş qaydada arayışlar və məlumatlar almaq;

- öz səlahiyyətlərinə aid edilmiş məsələlərlə əlaqədar zəruri işçi qrupları yaratmaq, habelə müşavirələr keçirmək;

- öz səlahiyyətləri daxilində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada bülletenlər və digər məcmuələr buraxmaq və s.

Barəsində danışılan İdarənin fəaliyyətinə rəhbərliyi Naxçıvan Muxtar Respublikası Nazirlər Kabinetinin təqdimatı ilə Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri tərəfindən vəzifəyə təyin edilən və vəzifədən azad edilən İdarənin rəhbəri həyata keçirir.

İdarənin rəhbəri İdarəyə həvalə edilmiş vəzifələrin yerinə yetirilməsi və onun funksiyalarının həyata keçirilməsi üçün şəxsən məsuliyyət daşıyır.

İdarənin rəhbərinin Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri tərəfindən vəzifəyə təyin edilən və vəzifədən azad edilən bir müavini vardır.

İdarənin rəhbəri:

- İdarənin fəaliyyətini təşkil edir və ona rəhbərlik edir;

- Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq münasibətlərində Naxçıvan Muxtar Respublikasının iqtisadi, ticarət, elmi-texniki və mədəni məsələlərlə əlaqədar Azərbaycan Respublikasının qanunları ilə müəyyən edilmiş hallarda, qaydada və səlahiyyətlər daxilində Naxçıvan Muxtar Respublikasının səlahiyyətli orqanlarının müvafiq münasibətlərinin yaradılmasında, danışıqlarının hazırlanmasında və (və ya) aparılmasında bilavasitə iştirak edir və Nazirliyi təmsil edir;

- Naxçıvan Muxtar Respublikasının dövlət hakimiyyəti orqanları, habelə xarici nümayəndəliklər ilə qarşılıqlı münasibətlərdə Nazirliyi təmsil edir.

- İdarənin strukturu, işçilərinin say həddi və xərclər smetası barədə təklifləri hazırlayıb Nazirliyə təqdim edir;

- öz səlahiyyətləri daxilində İdarənin fəaliyyətinə dair icrası məcbur olan əmrlər, sərəncamlar, göstərişlər verir;

- öz səlahiyyətləri daxilində İdarədə normativ hüquqi aktların icrasını təşkil edir və onların yerinə yetirilməsi üzərində nəzarəti həyata keçirir.

İdarənin rəhbəri olmadıqda və ya vəzifələrini icra edə bilmədikdə, onu İdarənin rəhbərinin müavini Nazirliyi məlumatlandırmaqla əvəz edir.

İdarənin strukturu, işçilərinin say həddi və xərclər smetası Nazirliyin strukturu, işçilərinin say həddi və xərclər smetası daxilində qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada təsdiq edilir. İdarədə diplomatik xidmət keçmə Azərbaycan Respublikasının dövlət qulluğu və diplomatik xidmət haqqında qanunvericiliyinə müvafiq olaraq həyata keçirilir. İdarədə qulluqla bağlı məsələlər Nazirlik tərəfindən həll edilir.

İdarənin işi Nazirliklə əlaqələndirməklə, Nazirliyin tapşırıqları nəzərə alınmaqla tərtib olunan illik plan üzrə təşkil olunur. İdarənin illik planı müəyyən edilmiş qaydada Nazirlik tərəfindən təsdiq olunur.

XİN-in xaricdəki diplomatik fəaliyyəti

XİN-in xaricdəki diplomatik nümayəndəlikləri onların olduqları ölkədə Azərbaycan Respublikasının nümayəndəliyi funksiyasını yerinə yetirirlər. Diplomatik nümayəndəliklərin bu funksiyasının həyata keçirilməsi aşağıdakı vəzifələrin realizə olunmasına və təmin edilməsinə yönəldilmişdir:

- olduğu ölkədə Azərbaycan Respublikasının vahid xarici siyasi xəttinin realizə edilməsinə və təmin edilməsinə;
- Azərbaycan Respublikasının siyasi, iqtisadi və digər mənafeələrinin müdafiə edilməsinə;
- Azərbaycan Respublikasının xaricdəki idarə, təşkilat və vətəndaşlarının siyasi, iqtisadi və digər mənafeələrinin müdafiə edilməsinə və s.

Diplomatik nümayəndəliklər diplomatik yollarla olduqları ölkələrin siyasi, iqtisadi vəziyyətləri və həmin ölkələrdə əsas vəziyyətlər, hadisələr barədə olan məlumatlar toplayır və onları Azərbaycan Respublikasının XİN-ə göndərir.

Diplomatik nümayəndəliklər olduqları ölkənin rəhbərləri ilə danışıqlar aparır, Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə dostluq münasibətlərinin, iqtisadi, elmi-texniki, mədəni əlaqələrin yaranmasına kömək edirlər.

Diplomatik nümayəndəliklər öz funksiya və səlahiyyətlərinin realizəsi prosesində olduqları ölkədə Azərbaycan Respublikasının olan digər nümayəndəliklərinin (ticarət, elmi, iqtisadi, həmçinin də Azərbaycan Respublikasının dövlət, idarə, müəssisə və təşkilatlarının, onların nümayəndələrinin və mütəxəssis qruplarının) fəaliyyətlərinin əlaqələndirilməsini və işlərinə nəzarəti həyata keçirir.

Göstərilən nümayəndəliklərin, nümayəndələrin və mütəxəssis qruplarının rəhbərləri öz fəaliyyətlərini diplomatik nümayəndəliyin başçısı ilə razılaşdırmalı, ona öz funksiyalarının və səlahiyyətlərinin həyata keçirilməsində köməklik göstərməli və öz fəaliyyətləri barədə ona məlumat verməlidirlər. Öz növbəsində müxtəlif nümayəndəliklər, dövlət idarələri, təşkilatları və müəssisələri, nümayəndələr, mütəxəssis qrupları və onların rəhbərləri XİN-ə zəruri köməklik və müraciət edə bilərlər.

Diplomatik nümayəndəliklərin fəaliyyətinə diplomatik nümayəndəliyin başçısı (diplomatik nümayəndə) rəhbərlik edir.

XİN-in xaricdəki səfirliklərinə Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri, missiyaya (ikinci dərəcəli diplomatik nümayəndəliklərə) isə Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə və Səlahiyyətli nümayəndəsi və yaxud da Azərbaycan Respublikasının işində vəkil edilmiş şəxs rəhbərlik edir.

Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə və Səlahiyyətli səfiri, Fövqəladə və Səlahiyyətli nümayəndəsi vəzifəyə Azərbaycan Respublikası Prezidenti tərəfindən təyin edilirlər. Azərbaycan Respublikası işində vəkil edilmiş şəxs isə Azərbaycan Respublikasının xarici işlər naziri tərəfindən təyin edilirlər.

Diplomatik personal, onların ailə üzvləri diplomatik immunitetə malikdirlər. Onların ölkənin yurisdiksiyaları istisna olmaqla, onlar şəxsi və mənzil toxunulmazlığına malikdirlər. Diplomatik personal və onların ailə üzvləri olduqları ölkənin vergilərindən, rüsumlarından, şəxsi yüklərinin gömrük baxışından azad edilirlər. Onlar öz ölkələri ilə maneəsiz əlaqə saxlamaq hüququna malikdirlər.

Azərbaycan Respublikasının XİN-in xaricdəki orqanlarından biri də konsul-luqlardır. Azərbaycan Respublikası XİN-in konsulluqları Azərbaycan Respublikasının

digər xarici dövlətlərlə qarşılıqlı razılaşma əsasında təşkil edilir. Konsulluqlar olduqları ölkənin böyük şəhərlərində, dəniz və çay limanlarında fəaliyyət göstəriirlər.

8 fevral 1994-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının “Konsul Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul edilmişdir. Bu Nizamnamənin birinci maddəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının konsulluqları xarici dövlətlərdə Azərbaycan Respublikasının, onun vətəndaşlarının və hüquqi şəxslərinin hüquq və mənafeyini müdafiə edirlər. Xarici dövlətlərdə fəaliyyət göstərən konsulluqlar Azərbaycan Respublikasının başqa dövlətlərə dostluq münasibətlərinin inkişafına, iqtisadi, elmi texniki, mədəniyyət, ticarət, idman, turizm və digər əlaqələrinin genişlənməsinə yardım göstərir.

Azərbaycan Respublikasının konsulluqları aşağıdakı orqanlardan ibarətdirlər:

1. Azərbaycan Respublikası diplomatik nümayəndəliklərinin konsul şöbələri;
2. baş konsulluqlar;
3. konsulluqlar;
4. vitse-konsulluqlar;
5. konsul agentlikləri.

Konsulluqlar öz gündəlik fəaliyyətlərini aşağıdakı normativ-hüquqi normalara əsaslanaraq həyata keçirirlər:

- Azərbaycan Respublikasının Konsul Nizamnaməsi;
- Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliklərinin və konsulluqların yerləşdiyi dövlətlərin qanunları;
- beynəlxalq müqavilələr;
- beynəlxalq adətlər.

Konsulluqlar Azərbaycan Respublikasının XİN-in tabeliyində olaraq Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəliyi başçısının ümumi siyasi rəhbərliyi altında fəaliyyət göstəriirlər. Diplomatik nümayəndəliklərin konsul şöbələrinə şöbə müdirləri başçılıq edir və onlar baş konsul və ya konsul adlanırlar.

Konsul yalnız “Konsul Nizamnaməsi” ilə nəzərdə tutulmuş funksiyaları yerinə yetirə bilər. Lakin bu Nizamnamənin 6-cı maddəsinə əsasən konsul bu Nizamnamədə nəzərdə tutulmamış başqa funksiyaları da yerinə yetirə bilər, bir şərtlə ki, həmin funksiyalar Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə və konsulluğun olduğu dövlətin qanunvericiliyinə zidd olmasın.

Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyi olmayan dövlətdə, həmin dövlətin razılığı ilə konsula diplomatik funksiyaların da yerinə yetirilməsi həvalə oluna bilər. Konsulluğun yeri, dərəcəsi və konsul dairəsi onun yerləşdiyi dövlətlə razılıq əsasında müəyyənləşdirilir. Xarici dövlətlərdə yerləşən bütün konsulluqlar üzərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbinin təsviri və Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində konsulluğun adı olan möhürə malikdirlər. Bundan əlavə konsulluq yerləşdiyi binaya üzərində Azərbaycan Respublikası Dövlət gerbinin təsviri olan Azərbaycan Respublikasının dövlət dilində və konsulluğun yerləşdiyi dövlətin dövlət dilində adı yazılan lövhə vurulur. Konsulluq yerləşdiyi bina üzərində, öz iqamətgahında, habelə nəqliyyat vasitələrində Azərbaycan Respublikasının bayrağını qaldıra bilər.

Konsulluğun vəzifəli şəxsləri və konsulluğun əməkdaşları Azərbaycan Respublikasının XİN-də dövlət qulluqçularıdırlar və konsulluğun vəzifəli şəxsi yalnız Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı ola bilər.

Vəzifəyə təyin edilərkən konsul Azərbaycan Respublikasının XİN-in Vəkalətnamə konsul patentini alır və vəzifəsinin icrasını qəbul edən dövlətdən razılıq (ekzekvatura) alandan sonra başlayır. Əgər konsul hər hansı səbəblərə görə öz funksiyalarını yerinə

yetirə bilmirsə və ya onun yeri boşdursa, belə hallarda yeni konsul təyin edilənədək konsul vəzifəsinin icrası həmin konsulluğun və ya Azərbaycan Respublikasının həmin dövlətin ərazisindəki digər konsulluğun vəzifəli şəxsinə və yaxud da Azərbaycan Respublikasının həmin dövlətdəki diplomatik nümayəndəliyinin diplomatik heyəti üzvlərindən birinə həvalə edilir. Konsul ona həvalə olunmuş funksiyaları şəxsən icra edir və ya onların icrasını konsulluğun digər vəzifəli şəxsinə tapşırır. Konsul digər dövlətin konsul funksiyalarını yalnız Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin xüsusi göstərişi və qəbul edən dövlətin razılığı əsasında yerinə yetirə bilər. Konsul, konsulluğun yerləşdiyi dövlətin hakimiyyət orqanlarına öz konsul dairəsi hüddudlarında konsulluğun fəaliyyəti ilə bağlı bütün məsələlər barədə müraciət edə bilər. Konsul konsulluq işlərinin vəziyyəti ilə yaxından tanış olmaq üçün ildə bir dəfədən az olmayaraq öz konsul dairəsinin ərazisini gəzməlidir.

Konsulluğun vəzifəli şəxslərinin və konsulluq əməkdaşlarının fəaliyyətinə dair şikayətlərə tabelik qaydasında baxılır.

Azərbaycan Respublikasının Konsulluqları “Konsul Nizamnaməsi”nə əsasən aşağıdakı funksiyaları həyata keçirə bilərlər:

➤ Azərbaycan Respublikasının vətəndaşları və hüquqi şəxsləri ilə xaricdə əlaqələrini təşkil edir.

➤ Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq müxtəlif notariat əməliyyatlarını həyata keçirir.

➤ Konsul dairəsində olan dövlət orqanlarının iştirakı ilə hazırlanmış və ya bu orqanlardan daxil olan sənədləri və aktları leqallaşdırır.

➤ Azərbaycan Respublikasının hərbi gəmiləri, köməkçi hərbi gəmiləri və mülki gəmiləri xaricdə olarkən onlara zəruri olan yardım göstərir.

➤ Mülki hava gəmiləri və onların heyəti barədə müvafiq tədbirlər görürlər və s.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi konsulluğun yerləşdiyi dövlətin razılığına əsasən ayrı-ayrı konsul funksiyalarının yerinə yetirilməsini ştatdankənar konsullara tapşıra bilər. Ştatdankənar konsulların funksiyalarını Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi müəyyənləşdirir. Ştatdankənar konsullar Azərbaycan Respublikasının dövlət qulluğunda olurlar. Xarici İşlər Nazirliyi xarici işlər sahəsində idarəetməni bilavasitə həyata keçirir və öz orqanlarının fəaliyyəti ilə Azərbaycanı beynəlxalq aləmdə tanıtdırır.

Suala yekun olaraq qeyd edə bilərik ki, Xarici İşlər Nazirliyi mərkəzi icra hakimiyyəti orqanı olub, Azərbaycan Respublikasının xarici dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətləri sahəsində dövlət idarəetməsini həyata keçirir. Xarici İşlər Nazirliyi öz fəaliyyətini bilavasitə və Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, o cümlədən Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatlar yanında nümayəndəlikləri, habelə tabeliyində olan təşkilat və digər qurumlar vasitəsi ilə həyata keçirir. Xarici İşlər Nazirliyi öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarını, Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarını, habelə müvafiq Əsasnaməni rəhbər tutur.

Sual 3. Diplomatik xidmət orqanlarında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtləri

Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluğunun xüsusi növünə daxil olan sahələrdən biri də diplomatik xidmətdir. “Diplomatik xidmət” haqqında Azərbaycan Respublikasının 8 iyun 2001-ci tarixli Qanununa əsasən, diplomatik xidmət - Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətini həyata keçirən müvafiq dövlət orqanlarında vətəndaşların

peşəkar fəaliyyətidir. Diplomatik xidmətin dövlət qulluğunun xüsusi növünə aid edilməsi haqqında mövqe bildirərkən, qeyd edilməsi zəruridir ki, diplomatik xidmətin anlayışında bu məsələ öz həllini tapmayıb. Nəzərə alınması zəruridir ki, “Diplomatik xidmət” haqqında Azərbaycan Respublikası Qanununun preambulasında qeyd edilir ki, bu Qanun Azərbaycan Respublikasında dövlət qulluğunun xüsusi növü olan diplomatik xidmətin təşkilinin hüquqi əsaslarını, diplomatik xidmətdə olan dövlət qulluqçularının hüquqi vəziyyətini müəyyən edir. Adı çəkilən qanunda qanunvericinin bu mövqeyi deməyə əsas verir ki, diplomatik xidmət - dövlət qulluğunun xüsusi növüdür.

Yeri gəlmişkən qeyd edilməsi məqsəduyğundur ki, konsul xidməti Azərbaycan Respublikasının Konsul nizamnaməsi əsasında həyata keçirilən diplomatik xidmətin bir növüdür.

Diplomatik xidmət orqanlarının vahid sistemini Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları, Azərbaycan Respublikasının Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin fəaliyyətini təmin etmək üçün yaradılan yardımçı təşkilatlar, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyinin təhsil müəssisələri təşkil edir.

Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının diplomatik xidmət orqanlarının vahid sistemə rəhbərlik edir.

“Diplomatik xidmət” haqqında Azərbaycan Respublikasının Qanununa əsasən diplomatik xidmət orqanları aşağıdakı əsas funksiyaları həyata keçirir:

- Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərdə təmsil edilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla iqtisadi, sosial, elmi-texniki, mədəni və başqa sahələrdə əməkdaşlığının inkişafına kömək göstərilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla danışıqlarının aparılmasının və beynəlxalq müqavilələrin imzalanmasının təşkili;
- yüksək dövlət və hökumət səviyyələrində dövlətlərarası mübadilələrin protokol təminatı;
- xaricdə yaşayan həmvətənlərlə əlaqələrin inkişafına kömək göstərilməsi;
- diplomatik və konsul imtiyaz və immunitetlərinin yerinə yetirilməsi üzərində nəzarətin həyata keçirilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının xarici və daxili siyasəti, ölkənin iqtisadi, sosial və mədəni həyatı haqqında informasiyanın Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəlikləri vasitəsilə xaricdə yayılmasının təmin edilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının dövlət orqanlarının və Azərbaycan Respublikasında mövcud olan kütləvi informasiya vasitələrinin Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq vəziyyəti və xarici siyasəti haqqında məlumatlandırılması;
- Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin qeydiyyatı, uçotu və saxlanması üzrə vahid dövlət sisteminin fəaliyyətinin təmin edilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının bağladığı beynəlxalq müqavilələrin depozitarisi funksiyalarının həyata keçirilməsi;
- Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrin icrası üzərində ümumi müşahidənin həyata keçirilməsi;
- Xarici siyasət və beynəlxalq münasibətlər sahəsində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsinə və bu qanunvericiliyin Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq hüquqi öhdəliklərinə uyğunlaşdırılmasına dair təkliflərin hazırlanması və s.

Diplomatik xidmət orqanlarının əsas vəzifələrinə aiddir:

Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin konsepsiyası və əsas istiqamətləri üzrə təkliflərin hazırlanması və Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanına təqdim edilməsi;

Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi;

Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla münasibətlərində vahid siyasət xəttinin həyata keçirilməsinin təmin edilməsi məqsədilə digər müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının fəaliyyətinin əlaqələndirilməsi;

Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin, təhlükəsizliyinin, ərazi bütövlüyünün və sərhədlərinin toxunulmazlığının, onun siyasi, iqtisadi və digər sosial maraqlarının diplomatik üsul və vasitələrlə təmin olunması;

beynəlxalq sülhün və təhlükəsizliyin qorunmasına diplomatik üsul və vasitələrlə kömək göstərilməsi;

Azərbaycan Respublikasının, onun vətəndaşlarının və hüquqi şəxslərinin xaricdə hüquq və maraqlarının müdafiə olunması;

Azərbaycan Respublikasının digər dövlətlərlə və beynəlxalq təşkilatlarla diplomatik və konsul əlaqələrinin həyata keçirilməsi;

Azərbaycan Respublikası dövlət protokolunun təmin edilməsi və s.

Diplomatik xidmət orqanlarında diplomatik vəzifə tutan şəxslər diplomatik xidmət əməkdaşlarıdır.

Diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslər diplomatik xidmət əməkdaşlarına aid deyildirlər. Həmin şəxslərin hüquqi statusu və ixtisas dərəcələri Azərbaycan Respublikasının digər sahəvi qanunvericilik aktları ilə tənzimlənir.

Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliklərində və konsulluqlarında işləyən diplomatik xidmət əməkdaşları üçün aşağıdakı vəzifələr müəyyən edilir:

Fövqəladə və səlahiyyətli səfir, Azərbaycan Respublikasının beynəlxalq təşkilatlardakı daimi nümayəndəsi;

- səfir müavini, daimi nümayəndənin müavini, baş konsul;
- müşavir-elçi;
- müşavir;
- konsul;
- birinci katib;
- vitse-konsul;
- ikinci katib;
- üçüncü katib;
- attaşə.

Azərbaycan Respublikasının ərazisindəki diplomatik xidmət orqanlarında işləyən diplomatik xidmət əməkdaşlarının vəzifələri Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşları diplomatik xidmət orqanlarından Azərbaycan Respublikasının digər dövlət orqanlarına vəzifəyə keçirildikdə, onlar Xarici İşlər Nazirliyinin ehtiyatına daxil edirlər. Ehtiyata daxil etmə ilə bağlı qaydalar Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən müəyyən edilir.

Diplomatik vəzifələrə ali təhsilli və üzərinə qoyulmuş vəzifələri yerinə yetirmək üçün müvafiq işgüzar, mənəvi, peşəkar keyfiyyətlərə, sağlamlıq vəziyyətinə malik olan

və Azərbaycan Respublikasının dövlət dilini sərbəst bilən Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı təyin edilə bilər.

Diplomatik xidmət orqanlarında vəzifələrə təyin edilmə və vəzifələrdən azad edilmə qaydaları, habelə vəzifə tutan şəxslərə dair tələblər Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyası, qanunları və digər normativ hüquqi aktları ilə, habelə Azərbaycan Respublikasının tərəfdar çıxdığı beynəlxalq müqavilələrlə müəyyən edilir.

Xaricdə işlədikdən sonra Azərbaycan Respublikasına qayıdan diplomatik xidmət əməkdaşı, xaricdə tutduğu vəzifə nəzərə alınmaqla, diplomatik xidmət orqanlarında müvafiq vəzifəyə təyin edilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşlarına, tutduqları vəzifə və ixtisasları nəzərə alınmaqla, aşağıdakı diplomatik rütbələr verilir:

- Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfir;
- birinci dərəcəli Fövqəladə və Səlahiyyətli Elçi;
- ikinci dərəcəli Fövqəladə və Səlahiyyətli Elçi;
- birinci dərəcəli müşavir;
- ikinci dərəcəli müşavir;
- birinci dərəcəli birinci katib;
- ikinci dərəcəli birinci katib;
- birinci dərəcəli ikinci katib;
- ikinci dərəcəli ikinci katib;
- üçüncü katib;
- attaşə.

Fövqəladə və Səlahiyyətli Səfir, birinci və ikinci dərəcəli Fövqəladə və Səlahiyyətli Elçi diplomatik rütbələri Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 24-cü bəndinə müvafiq olaraq verilir. Digər diplomatik rütbələrin verilməsi qaydaları müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən edilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşının diplomatik rütbəsi, bir qayda olaraq, diplomatik xidmətdə tutduğu vəzifəyə uyğun olmalı, yaxud ondan bir pillə yuxarı və ya aşağı olmalıdır.

Diplomatik rütbələrin verilməsi barədə əmək kitabçasında (xidmət siyahısında) müvafiq qeyd aparılır. Bu Qanunun 11-ci maddəsinin müddəaları nəzərə alınmaqla, diplomatik rütbələr ömürlük verilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşları üçün diplomatik rütbələrdə olmanın aşağıdakı müddətləri müəyyən edilir:

- attaşə, üçüncü katib, ikinci və birinci dərəcəli ikinci katib üçün - 2 il;
- ikinci və birinci dərəcəli birinci katib, ikinci dərəcəli müşavir üçün - 3 il;
- Birinci dərəcəli müşavirdən başlayaraq yuxarı diplomatik rütbələrdə olma müddəti müəyyən edilmir.

Diplomatik xidmət əməkdaşlarının diplomatik rütbələrdə olma müddətlərinə aşağıdakılar daxildir:

- müvafiq icra hakimiyyəti orqanında və onun yardımçı təşkilatlarında iş;
- Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliklərində və konsulluqlarında iş;
- keçmiş SSRİ-nin və müttəfiq respublikaların xarici işlər orqanlarında iş;
- beynəlxalq təşkilatlarda iş;
- müvafiq icra hakimiyyəti orqanının ali təhsil və elmi müəssisələrində elmi və pedaqoji fəaliyyət müddəti;

□ müvafiq icra hakimiyyəti orqanının göndərişi əsasında həyata keçirilən əlavə təhsilin müddəti;

□ ali təhsil müəssisələrinə, aspiranturaya (doktoranturaya) müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən göndərilənlərin təhsil müddəti.

Diplomatik xidmət əməkdaşlarının rütbələri, işlərində mühüm nailiyyətlərin və ya xüsusi xidmətlərin olduğu hallarda, müəyyən edilmiş müddətin başa çatmasından əvvəl və ya növbədən kənar artırılı bilər.

Xidməti vəzifələrinin kobud şəkildə pozulmasına və ya diplomatik xidmət ilə bir araya sığmayan hərəkətlərə görə, habelə Azərbaycan Respublikasının və olduqları dövlətin qanunvericiliyinə görə məsuliyyət doğuran əməllər törətməkdə təqsirli bilindikdə, diplomatik xidmət əməkdaşlarının rütbələri aşağı salına və ya onlar öz rütbələrindən məhrum edilə bilərlər.

Diplomatik xidmət əməkdaşının rütbədən məhrum edilməsi və ya onun rütbəsinin aşağı salınması, rütbənin verilməsi üçün müəyyən edilmiş qaydada həyata keçirilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşının əvvəlki rütbəsinin bərpa olunmasına yalnız həmin əməkdaş qanunvericiliklə müəyyən edilmiş qaydada xidməti attestasiyadan keçdikdən sonra yol verilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşlarının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin vəzifə yerdəyişmələri ixtisas, peşə hazırlığı və rotasiya prinsipləri nəzərə alınmaqla, xidməti zərurətlə əlaqədar həyata keçirilir.

Vakant vəzifələrin əvəz edilməsi Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun həyata keçirilir. Diplomatik xidmət orqanlarında əməkdaşların rotasiyası Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən həyata keçirilir. Rotasiya çərçivəsində diplomatik xidmət əməkdaşları, və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslər peşəkar hazırlıqları və ixtisasları nəzərə alınmaqla, Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyinə və ya konsulluğuna işə təyin oluna və ya öz fəaliyyətlərini müvafiq icra hakimiyyəti orqanında həyata keçirə bilərlər. Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyində və ya konsulluğunda fəaliyyəti başa çatmış diplomatik xidmət əməkdaşı və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxs yenidən diplomatik nümayəndəliyə və ya konsulluğa işə təyin olunmazdan əvvəl müvafiq icra hakimiyyəti orqanında, bir qayda olaraq, azı bir il işləməlidir.

Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyinin başçısı təyin olunmuş şəxsin müvafiq dövlətdə və ya beynəlxalq təşkilatda fasiləsiz iş müddəti, bir qayda olaraq, beş ildir. Səfir müavini, daimi nümayəndənin müavini və ya baş konsul təyin edilmiş şəxsin xaricdə fasiləsiz iş müddəti dörd ildir. Bu müddətlər Azərbaycan Respublikasının müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən uzadıla bilər. Digər diplomatik xidmət əməkdaşlarının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin müvafiq diplomatik nümayəndəliklərdə və ya konsulluqlarda fasiləsiz iş müddəti üç ildən artıq olmamalıdır. Bu müddət, xidməti zərurətlə əlaqədar və diplomatik xidmət əməkdaşının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin razılığı ilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən bir ildən artıq olmayan müddətə uzadıla bilər.

Diplomatik xidmət əməkdaşının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslərin Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyinə və ya konsulluğuna işə getməkdən üzürlü səbəblər olmadan imtina etməsi intizam pozuntusu hesab edilir və intizam tənbeh tədbirinin tətbiqi üçün əsasdır.

Diplomatik nümayəndəliyə və ya konsulluğa işə təyin olunmuş diplomatik xidmət əməkdaşları və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxslər xidməti attestasiyanı Azərbaycan Respublikasına qayıtdıqdan sonra keçirlər. Xidməti attestasiyanın keçirilməsi qaydaları Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktları ilə müəyyən edilir. Diplomatik xidmət əməkdaşlarına və onların onlarla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinə (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) təminatlar, xidmət şəraitinin mürəkkəbliyi, xidmət keçməklə bağlı risk, habelə müvafiq xarici dövlətin spesifik xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla verilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşları və onlarla birlikdə yaşayan ailə üzvləri (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) müvafiq tibbi xidmətlə təmin olunurlar. Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyinə və ya konsulluğuna işə təyin olunan, habelə Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyində və ya konsulluğunda fəaliyyətini başa çatdırıb Azərbaycan Respublikasına qayıdan diplomatik xidmət əməkdaşının və onunla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinin (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) müvafiq nəqliyyat xərcləri dövlət hesabına ödənilir. Ödənilən illik məzuniyyət və ya diplomatik xidmət əməkdaşı ilə birlikdə yaşayan onun ailə üzvlərindən (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) birinin ölümü ilə əlaqədar, Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliyində və ya konsulluğunda işləyən diplomatik xidmət əməkdaşının və onunla birlikdə yaşayan ailə üzvləri (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) Azərbaycan Respublikasına gəlməsi və işlədiyi dövlətə qayıtması üçün nəqliyyat xərcləri müvafiq qaydada ödənilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşı və onunla birlikdə yaşayan ailə üzvləri (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar), onun tutduğu vəzifə və yerli şərait nəzərə alınmaqla, xaricdə yaşayış yeri ilə təmin olunmalıdırlar. Diplomatik xidmət əməkdaşının ümumtəhsil məktəbində oxuyan ailə üzvlərinin təhsil haqqı dövlət tərəfindən ödənilir. Hərbi və ya mülki münaqişələr və yaxud təbii fəlakətlər və digər fəvqəladə hallar baş verdikdə, Azərbaycan Respublikasının diplomatik nümayəndəliklərinin və ya konsulluqlarının və onların heyətinin təhlükəsizliyi üçün qorxu yarandıqda, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti, Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər Nazirliyi və Azərbaycan Respublikasının Xüsusi Dövlət Mühafizə Xidməti (öz səlahiyyətləri daxilində) diplomatik xidmət əməkdaşlarının və onlarla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinin (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) təhlükəsizliyinin təmin olunması və qorunması üçün zəruri tədbirlər görür.

Xaricdə işlədiyi dövrdə öz xidməti vəzifələrini yerinə yetirərkən diplomatik xidmət əməkdaşına və ya onunla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinə (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) dəymiş zərər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada ödənilir. Diplomatik xidmət əməkdaşının və diplomatik xidmət orqanlarının inzibati-texniki xidmətini həyata keçirən şəxsin və onlarla birlikdə yaşayan ailə üzvlərinin (ər, arvad, 18 yaşına qədər uşaqlar və 18 yaşdan yuxarı əmək qabiliyyəti olmayan uşaqlar) cəsədinin Azərbaycan Respublikasına gətirilməsi və bununla bağlı xərclər dövlət büdcəsi vəsaitləri hesabına ödənilir.

Diplomatik xidmət əməkdaşlarının xaricdə iřl dikləri dövrdə əldə etdikləri v s itin v  əmlakın Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müəyyən etdiyi qayda-da Azərbaycan Respublikasına gətirilməsinə görə gömrük  d niřləri tutulmur.

Nəticə

“Xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsi” mövzusu hüquq elmində həm nəzəri, həm də təcrübi cəhətdən mühüm əhəmiyyətə malikdir.

Azərbaycan Respublikasının xarici fəaliyyəti dövlətin iqtisadi böhrandan çıxmasına, iqtisadiyyatda bazar münasibətlərinin yaradılmasına və möhkəmləndirilməsinə, demokratik dövlətin qurulmasına, dünyada müharibənin qarşısının alınmasına və bütün ölkələrin dinc yanaşı yaşamasına, özünün dövlət maraqlarının müdafiə edilməsinə köməklik edən beynəlxalq şəraitin yaradılmasına və təmin edilməsinə yönəldilmişdir.

Mühazirədə xarici işlər sahəsində dövlət idarəetməsinin həyata keçirilməsinə ümumi rəhbərliyin və bilavasitə rəhbərliyin həyata keçirilməsinin təşkilati-hüquqi formaları açıqlandı.

Mühazirədə ikinci sualında Xarici İşlər Nazirliyinin və onun orqanlarının əsas vəzifələri, funksiyaları və hüquqları haqqında anlayış verildi. Əlavə olaraq öyrənilirdi ki, xarici dövlətlər ərazisində Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyinin orqanları öz vəzifələrini, funksiyalarını və hüquqlarını hansı normativ-hüquqi aktlar əsasında həyata keçirirlər. Nəhayət qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan Respublikası öz müstəqilliyini qazandıqdan və xarici ölkələrlə qarşılıqlı əlaqələrini genişləndirdikcə Azərbaycan Respublikasına gələn əcnəbilərin və vətəndaşlığı olmayan şəxslərin sayı gündən-günə artır.

Mühazirənin üçüncü sualı vasitəsilə ilə dövlət qulluğunun xüsusi növü kimi - diplomatik xidmət orqanlarında dövlət qulluğunun anlayışı, hüquqi əsasları və şərtləri barədə məlumatlar verildi.